

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/205/2018
Identifikačné číslo spisu: 1110215079
Dátum vydania rozhodnutia: 22.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górasz
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1110215079.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu F. I., bývajúceho v J., zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Martin Tomas, s o sídlom v Poprade, Ulica 1. Mája 216/7, proti žalovanej R. I., bývajúcej v B., zastúpenej SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., s o sídlom v Bratislave, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, v mene ktorej koná JUDr. František Sedlačko, LL.M., advokát, konateľ, o určenie dedičskej nespôsobilosti, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 7C/54/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. augusta 2017 sp. zn. 2Co/26/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 15. júna 2015 č. k. 7C/54/2010-349 zamietol žalobu, ktorou žalobca požadoval, aby sa rozhodlo o určení, že „odporkyňa akademická maliarka R. I., nar. X.X.XXXX, bytom Q., je dedičsky nespôsobilá dedičského práva po poručiteľovi M. I., nar. XX.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX, naposledy bytom Q., keď sa dopustila zavrhnutiahodného konania proti poručiteľovej poslednej vôli.“ Súd prvej inštancie žalobu zamietol majúc za to, že na žalobou žiadanom určení nie je naliehavý právny záujem. Po podrobnom zdôvodnení tohto svojho záveru tiež dodal, že ak by aj naliehavý právny záujem tu bol, žaloba by musela byť zamietnutá z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie, pretože sa sporu nezúčastnili všetci účastníci konania o dedičstve.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 16. augusta 2017 sp. zn. 2Co/26/2016 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie. Na zdôraznenie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (o. i.) uviedol, že zo žaloby a ďalších tvrdení žalobcu vyplýva, že žalobou v skutočnosti sleduje revíziu dedičského konania, ktoré sa naostatok skončilo súdom schválenou dohodou dedičov. K odvolacej námietke, že súd prvej inštancie „sa začal zaujímať o naliehavý právny záujem“ až na treťom pojednávaní a že teda že mal za to,

že táto procesná podmienka prípustnosti žaloby bola splnená, odvolací súd uviedol, že otázku, či na žalobou požadovanom určení je naliehavý právny záujem skúma súd ex offo. Tento právny záujem musí existovať i v čase, kedy súd vyhlasuje rozsudok. To, že súd začne vykonávať dokazovanie ešte bez ďalšieho neznamená automaticky danosť a preukázanie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, „ktorého prípustnosť je založená podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., keď dovolanie je prípustné, pretože napádané rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.“ Na odôvodnenie dovolania, v podstate opakujúc dôvody odvolania, uviedol, že súd prvej inštancie dospel k záveru, že na žalobou požadovanom určení nie je naliehavý právny záujem až po vykonaní rozsiahleho dokazovania po siedmych rokoch trvania sporu. Žalobu na určenie dedičskej nespôsobilosti žalovanej podával z dôvodu jej zavrhnutiahodného konania voči poručiťovi a jeho poslednej vôli a jej bezdôvodné obohatenie z vecí patriacich do dedičstva. Ak by žalobou uspel, následne by žaloval o vydanie bezdôvodného obohatenia. Tvrdí, že mu „žiaden právny predpis nezakazuje a nezakazoval žalovať tak, ako žaloval podľa ust. § 80 písm. c/ O.s.p.“ Má preto za to, že „týmto postupom mu oba konajúce súdy mohli odňať jeho základné právo, a to konať pred súdom“. Žalobca ďalej dôvodí, že „prvostupňový súd ak vo veci vykonával dokazovanie, mal preukázaný naliehavý právny záujem“. Poukázal v tejto súvislosti na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/111/2008. Žalobca ďalej dôvodí, že pokiaľ by súd prvej inštancie dokončil začaté dokazovanie, dospel by k záveru o dedičskej nespôsobilosti žalovanej. Tiež poukázal na to, že súd prvej inštancie v inom konaní (sp. zn. 24C/176/2011) právoplatne rozhodol o tom, že niektoré umelecké diela patria do dedičstva po poručiťovi M. I., keďže žalovaná nepreukázala, že tieto diela jej boli darované. Podľa žalobcu „aj z uvedeného je zrejmé, že v prípade, ak by súd určil dedičskú nespôsobilosť žalovanej v 1. rade, tak táto by v konaní o novoobjavenom majetku nemohla dediť. Týmto kritériom pre naliehavosť právneho záujmu sa odvolací súd - Krajský súd Bratislava vôbec nezaoberal.“ Z uvedených dôvodov žalobca navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť.

4. Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu odmietnuť, pretože žalobca dovolacie dôvody nevymedzil zákonom ustanoveným spôsobom.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Vychádzal pritom z týchto záverov:

6. Prípustnosť dovolania sa v novej právnej úprave (zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok) v porovnaní s úpravou účinnou do 30. júna 2016 (zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok) zásadným spôsobom zmenila. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 nanovo a v porovnaní s predchádzajúcou úpravou odlišne (prísnejšie) formuluje náležitosti dovolania. Oproti úprave účinnej pred týmto dňom ide ďalej v tom zmysle, že nevyžaduje len to, aby bol dovolateľ zastúpený advokátom, ale aj to, aby už podané dovolanie bolo spísané advokátom (pravda, ak nejde o prípady uvedené v § 429 ods. 2 CSP). Zmyslom tejto právnej úpravy je vytvoriť v civilnom sporovom konaní procesný filter na zjavne neopodstatnené, neprípustné, protirečivé alebo rozporuplné dovolania a zabezpečiť, aby podané dovolanie malo všetky potrebné náležitosti.

7. Dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie nového sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

8. Žalobca v dovolaní síce výslovne nevyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovení § 420 písm. a/ až f/ CSP, z jeho tvrdení (že nesprávnym posúdením otázky naliehavosti jeho právneho záujmu „mu oba konajúce súdy mohli odňať jeho základné právo, a to konať pred súdom“, resp. odvolací súd „sa vôbec nezaoberal“ otázkou naliehavosti jeho právneho záujmu z hľadiska „že v prípade, ak by súd určil dedičskú nespôsobilosť žalovanej v 1. rade, tak táto by v konaní o novoobjavenom majetku nemohla dediť“) ale vyplýva, že v skutočnosti také vady konania tvrdí. Dovolací súd tieto výhrady podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) posúdil ako námietku vady podľa § 420 písm. f/ CSP spočívajúcej v tvrdení, že nesprávnym posúdením otázky naliehavosti jeho právneho záujmu, resp. nedostatočným odôvodnením svojich záverov odvolací súd mu znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolací súd už za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy konštatoval, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012). Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, resp. prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, zotráva rozhodovacia prax dovolacieho súdu aj v súčasnosti (viď napr. R 24/2017 a tiež rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/71/2018, 2Cdo/49/2018, 3Cdo/37/2018, 4Cdo/1/2018, 5Cdo/191/2018, 7Cdo/79/2018, 8Cdo/76/2018).

10. Pokiaľ žalobca tvrdí, že argumentácia odvolacieho súdu je nepresvedčivá a nedostatočná, z ktorého tvrdenia vyvodzuje (podľa obsahu dovolania) vadu podľa § 420 písm. f/ CSP, dovolací súd poznamenáva, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia bola už dávnejšou judikatúrou dovolacieho súdu považovaná za inú procesnú vadu (než je zmätočnosť), ktorá prípustnosť dovolania nezakladá (porovnaj R 111/1998). K rovnakému záveru dospelo neskôr tiež zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016 (v dôsledku prijatia CSP), sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať za naďalej aktuálne. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napríklad Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009, prípadne Ryabikh proti Rusku z roku 2003). Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery; medziiným v bodoch 11. až 17. svojho rozhodnutia riadne odôvodnil svoje závery, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobcu.

11. Podľa žalobcu je prípustnosť jeho dovolania „je založená (aj) podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., keď dovolanie je prípustné, pretože napádané rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.“

12. Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

13. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

14. Ak nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod.

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka,

ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich rozdielnom rozhodovaní. V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vtedy, keď dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je povinný označiť rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o dovolateľom nastolenej právnej otázke rozhodoval rozdielne (pozri napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/179/2017, 2Cdo/37/2018, 3Cdo/48/2018, 4Cdo/21/2017, 6Cdo/22/2017, 7Cdo/25/2018, 8Cdo/141/2017). Skutočnosť, že dovolateľ, ktorý vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, neuvedie rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú rozdielne, je dovolacím súdom považovaná za absenciu náležitostí dovolania v zmysle § 431 až § 435 CSP (pozri napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2016, 8Cdo/141/2017, 8Cdo/50/2017).

16. Žalobca v dovolaní poukazuje len na jedno rozhodnutie dovolacieho súdu, na uznesenie sp. zn. 4Cdo/111/2008 (podľa všeobecných záverov ktorého zamietnutie žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu vylučuje súčasné preskúmanie žaloby po vecnej stránke a existencia naliehavého právneho záujmu ako procesného predpokladu určovacej žaloby musí byť daná už na začiatku sporu a že súd túto otázku rieši už po podaní žaloby vychádzajúc z jej obsahu a prípadne aj pripojených listín, pričom nedostatok naliehavého právneho záujmu vedie k zamietnutiu žaloby bez toho, aby ju súd preskúmal po vecnej stránke, teda aby vykonával dokazovanie na existenciu samotného práva alebo právneho vzťahu, ktorý je predmetom určovacieho petitu) nesúvisí s právnou otázkou riešenou v preskúvanom konaní, t. j. s otázkou, či žalobca má v okolnostiach prípadu skutočne naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení.

17. Tvrdenia žalobcu zostali len vo všeobecne rovine, t. j. bez toho, aby riadne vymedzil dovolací dôvod zákonom predpísaným spôsobom. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP, resp. § 432 CSP.

18. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcu smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, resp. nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, a ako také ho odmietol podľa § 447 písm. c/ a f/ CSP.

19. Úspešnej žalovanej dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v celom rozsahu.

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.